

ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
ปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน (ฉบับที่ ๔)
พ.ศ. ๒๕๖๖

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๙ (๘) แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘
คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมออกระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยการให้เกษตรกร
และสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์
ในที่ดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๖”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้เพิ่มบทนิยามคำว่า “คู่สมรส” “บุตร” “เครือญาติ” และ “เปลี่ยนแปลงอาชีพ” ระหว่าง
บทนิยามคำว่า “สถาบันเกษตรกร” และ “หนังสือรับรองที่ดิน” ในข้อ ๔ แห่งระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดิน
เพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
ปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดิน
เพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
ปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๐

“คู่สมรส” หมายความว่า ความรวมถึงชายหรือหญิงที่อยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยากับเกษตรกรโดยมิได้
จดทะเบียนสมรส

“บุตร” หมายความว่า ความรวมถึงบุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้วของเกษตรกร และบุคคล
ที่เกษตรกรได้รับเป็นบุตรบุญธรรมโดยชอบด้วยกฎหมายมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปี

“เครือญาติ” หมายความว่า บุคคลผู้มีความสัมพันธ์กับเกษตรกรหรือคู่สมรสของเกษตรกรซึ่งอยู่
ในฐานะดังต่อไปนี้

- (๑) ผู้สืบสันดาน
- (๒) บิดาหรือมารดา
- (๓) พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน
- (๔) พี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมารดาเดียวกัน
- (๕) ปู่ ย่า ตา ยาย
- (๖) ลุง ป้า น้า อา
- (๗) หลานซึ่งเป็นลูกของบุคคลตาม (๓) หรือ (๔)
- (๘) ลูกพี่ลูกน้องซึ่งเป็นลูกของบุคคลตาม (๖)

“เปลี่ยนแปลงอาชีพ” หมายความว่า การใช้เวลาส่วนใหญ่ในรอบฤดูกาลผลิตไปประกอบอาชีพอื่น
ที่ไม่ใช่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก”

ข้อ ๔ ให้ยกเลิกความในข้อ ๗ แห่งระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๗ เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับมอบที่ดินให้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินมีหน้าที่ปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) ต้องทำประโยชน์ในที่ดินด้วยตนเองเต็มความสามารถและไม่นำที่ดินนั้นทั้งหมดหรือบางส่วนไปให้บุคคลอื่นไม่ว่าจะโดยการขาย ให้เช่า หรือเข้าทำประโยชน์ หรือโดยพฤติกรรมใด ๆ ที่แสดงให้เห็นในลักษณะนั้น เว้นแต่ได้รับความยินยอมจาก ส.ป.ก. ทั้งนี้ไม่รวมถึงกรณีการโอน ให้เป็นไปตามที่ระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกและจัดที่ดินให้แก่เกษตรกร การโอนหรือตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อ และการจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน พ.ศ. ๒๕๖๔ กำหนด

ห้ามมิให้ผู้ได้รับโฉนดเพื่อการเกษตรเปลี่ยนมือ สละสิทธิ หรือกระทำการอื่นใด เพื่อให้บุคคลอื่นได้รับสิทธิในโฉนดเพื่อการเกษตรแทนตน ภายในสองปี นับแต่วันที่ออกโฉนดเพื่อการเกษตร เว้นแต่เป็นการจัดที่ดินแทนที่แก่คู่สมรส บุตร เครือญาติหรือทายาท

(๒) ยินยอมทำสัญญาเช่า หรือสัญญาเช่าซื้อ หรือสัญญาจัดให้โดยมีค่าชดเชยและต้องปฏิบัติตามสัญญาดังกล่าว

(๓) ไม่เปลี่ยนแปลงสภาพที่ดิน จนเป็นเหตุให้ที่ดินเสื่อมสภาพความเหมาะสมแก่การประกอบเกษตรกรรม

(๔) ไม่ขุดบ่อเพื่อการเกษตรกรรมเกินร้อยละห้าของเนื้อที่ที่ได้รับมอบ

(๕) ไม่ปลูกสร้างสิ่งก่อสร้างใด ๆ เว้นแต่การปลูกสร้างตามสมควรสำหรับโรงเรือนที่อยู่อาศัย ยุ้งฉาง หรือสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ ที่ใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรของเกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรนั้น

(๖) ดูแลรักษาหมวดหลักฐานของ ส.ป.ก. และหลักเขตที่ดินในที่ดินที่ได้รับมอบมิให้เกิดชำรุดเสียหายหรือเคลื่อนย้ายไปจากตำแหน่งเดิม

(๗) ไม่กระทำการใด ๆ ในลักษณะที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งก่อสร้างในโครงการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม การทำประโยชน์ในที่ดินของเกษตรกรอื่นและสภาพแวดล้อม

(๘) ปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการ คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด รวมทั้งคำสั่งของเลขาธิการหรือผู้ซึ่งเลขาธิการมอบหมาย

(๙) ปฏิบัติตามสัญญากู้ยืมที่ทำกับ ส.ป.ก. และปฏิบัติตามพันธกรณีที่มิได้อยู่กับสถาบันการเงินหรือบุคคลที่ดำเนินงานร่วมกับ ส.ป.ก.”

ข้อ ๕ ให้ยกเลิกความในข้อ ๘ แห่งระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๘ หากเกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรกระทำการฝ่าฝืนข้อ ๗ ให้ปฏิรูปที่ดินจังหวัดมีหนังสือเตือนให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรละเว้นการกระทำหรือปฏิบัติให้ถูกต้องหรือทำให้ที่ดินกลับสู่สภาพเดิมภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าผู้นั้นยังคงฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามโดยไม่มีเหตุอันสมควรก็ให้ดำเนินการตามข้อ ๑๑ ข้อ ๑๑/๑ และข้อ ๑๑/๒ ต่อไป

ในกรณีที่เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรกระทำการดังต่อไปนี้ให้ดำเนินการตามข้อ ๑๑ ข้อ ๑๑/๑ และข้อ ๑๑/๒ ได้โดยมิต้องมีการเตือน

(๑) โอนการทำประโยชน์ในที่ดินโดยการขายหรือโดยพหุกรรมใด ๆ ที่มีเอกสารหลักฐานอันแสดงให้เห็นว่าเป็นการทำขึ้นเพื่ออำพรางการขายไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนไปยังบุคคลอื่น

(๒) ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกรณีหนึ่งกรณีใดในข้อ ๗ และไม่สามารถหาตัวได้พบ”

ข้อ ๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นข้อ ๘/๑ แห่งระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน พ.ศ. ๒๕๓๕

“ข้อ ๘/๑ กรณีเกษตรกรเปลี่ยนแปลงอาชีพต้องแจ้งให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดหรือ ส.ป.ก. ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงอาชีพภายในระยะเวลาหกสิบวันนับแต่วันที่เปลี่ยนแปลงอาชีพ

ในกรณีที่เกษตรกรตามวรรคหนึ่งได้แสดงความประสงค์ให้คู่สมรส บุตร หรือเครือญาติเป็นผู้รับโอนหรือรับการจัดที่ดินแทนที่ดิน โดยยื่นคำขอโอนสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อที่ดิน หรือคำขอสละสิทธิที่ดินเพื่อการจัดที่ดินแทนที่พร้อมเอกสารหลักฐานภายในเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ปฏิรูปที่ดินจังหวัดพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอ

หากคู่สมรส บุตร หรือเครือญาติได้รับการจัดที่ดินแล้ว ให้ถือว่าเกษตรกรตามวรรคหนึ่งสิ้นสิทธิการเช่าทำประโยชน์ในที่ดินเพราะโอนสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อหรือสละสิทธิการเช่าทำประโยชน์ในที่ดินส่วนที่ได้จัดให้แก่บุคคลดังกล่าวนั้นตามข้อ ๑๑ (๑) หรือ (๒) แต่ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่มีสิทธิได้รับการจัดที่ดินตามคำขอ ก็ให้ดำเนินการเพื่อให้เกษตรกรที่เปลี่ยนแปลงอาชีพสิ้นสิทธิการเช่าทำประโยชน์เพราะขาดคุณสมบัติความเป็นเกษตรกรตามข้อ ๑๑ (๓) (ข) ข้อ ๑๑/๑ และข้อ ๑๑/๒ ต่อไป

ในกรณีที่ ส.ป.ก. พบว่าเกษตรกรได้เปลี่ยนแปลงอาชีพโดยไม่แจ้งให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดหรือ ส.ป.ก. ทราบภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการเพื่อให้เกษตรกรรายดังกล่าวสิ้นสิทธิการเช่าทำประโยชน์เพราะขาดคุณสมบัติตามข้อ ๑๑ (๓) (ข) ข้อ ๑๑/๑ และข้อ ๑๑/๒”

ข้อ ๗ ให้ยกเลิกความในข้อ ๙ แห่งระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๙ การเปลี่ยนแปลงสภาพที่ดินถ้ามีการนำดินหรือสิ่งของที่ขุดได้ออกจากบริเวณที่ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ตามข้อ ๗ (๓) หรือมีการขุดบ่อเพื่อการเกษตรกรรมที่เกินจำนวนที่กำหนดไว้ในข้อ ๗ (๔) และการปลูกสร้างโรงเรือน ที่อยู่อาศัย ยุ้งฉาง หรือสิ่งก่อสร้างอื่นที่ใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรที่เกินสมควรตามข้อ ๗ (๕) ให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรยื่นคำขอ ณ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด และให้เลขาธิการหรือคณะทำงานที่เลขาธิการแต่งตั้งเป็นผู้พิจารณาอนุญาต ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงประโยชน์ของรัฐและเกษตรกรเป็นสำคัญ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ ส.ป.ก. กำหนด

ในการอนุญาตนั้นให้เลขาธิการหรือคณะทำงานที่เลขาธิการแต่งตั้ง พิจารณาถึงผลดีผลเสีย สภาพของที่ดินที่จะต้องเสียหาย ผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและแปลงที่ดินข้างเคียง และความเป็นไปได้ในการประกอบกิจการนั้น ประกอบด้วย

ในกรณีการอนุญาตให้เปลี่ยนแปลงสภาพที่ดินตามข้อ ๗ (๓) หรือการดำเนินการขุดบ่อเพื่อการเกษตรกรรมเกินจำนวนที่กำหนดไว้ในข้อ ๗ (๔) ถ้ามีการนำดินหรือสิ่งของที่ขุดได้ออกไปนอกบริเวณที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ไม่ว่าเพื่อการใด ๆ เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรต้องจ่ายเงินค่าเช่าของดินหรือสิ่งของที่ขุดได้ดังกล่าวเป็นรายได้ของ ส.ป.ก. เพื่อนำเข้ากองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เว้นแต่เป็นการนำออกไปโดยได้รับอนุญาตจากเลขาธิการหรือคณะทำงานที่เลขาธิการแต่งตั้ง เป็นผู้พิจารณาอนุญาต

หากผู้ได้รับอนุญาตดังกล่าว ไม่ดำเนินการตามที่ขออนุญาตหรือผิดเงื่อนไขที่กำหนดในการอนุญาต หรือไม่ชำระเงินตามวรรคสามภายในระยะเวลาที่เลขาธิการหรือคณะทำงานที่เลขาธิการแต่งตั้งกำหนด ให้ถือว่า

เป็นการไม่ปฏิบัติตามข้อ ๗ และให้ดำเนินการตามระเบียบนี้ต่อไป ทั้งนี้ หากผู้ได้รับอนุญาตได้เปลี่ยนแปลงสภาพที่ดินไปแล้ว ให้ผู้ได้รับอนุญาตนั้นทำที่ดินให้กลับสู่สภาพเดิมโดยเป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย

การพิจารณาอนุญาตตามข้อนี้ ในกรณีมีเหตุอันควร เลขาธิการหรือคณะทำงานที่เลขาธิการแต่งตั้งจะมอบหมายให้ปฏิรูปที่ดินจังหวัดเป็นผู้พิจารณาอนุญาตแทนก็ได้”

ข้อ ๘ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๐ แห่งระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๐ กรณีเกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรประสงค์จะสละสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับมอบให้ยื่นคำขอสละสิทธิ เพื่อสละสิทธิที่ได้รับประโยชน์ หรือเพื่อบอกเลิกสัญญาเช่า สัญญาเช่าซื้อ หรือสัญญาจัดให้โดยมีค่าชดเชย ตามแบบที่เลขาธิการกำหนด

การยื่นคำขอสละสิทธิตามวรรคหนึ่ง ให้ยื่น ณ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดท้องที่ใดท้องที่หนึ่ง หรือ ส.ป.ก. ”

ข้อ ๙ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๑ แห่งระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๑ เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรสิ้นสุดสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับมอบจาก ส.ป.ก. ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ตาย เลิกสถาบันเกษตรกร หรือสละสิทธิ เว้นแต่จะมีการตกทอดทางมรดกตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘

(๒) โอนสิทธิการทำประโยชน์ การเช่า เช่าซื้อ หรือการจัดให้โดยมีค่าชดเชยไปยังบุคคลอื่นตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘

(๓) ขาดคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

(ก) สัญชาติไทย

(ข) เป็นเกษตรกรตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

(ค) มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองหรือของบุคคลในครอบครัวเดียวกันเพียงพอแก่การเลี้ยงชีพอยู่แล้ว

(๔) ไม่ปฏิบัติตามความในข้อ ๗ และไม่ปฏิบัติตามคำเตือนในข้อ ๘”

ข้อ ๑๐ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นข้อ ๑๑/๑ แห่งระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๑/๑ การสิ้นสุดสิทธิตามข้อ ๑๑ (๑) และ (๒) ย่อมมีผลในทันทีที่เกิดเหตุการณ์เช่นนั้น สำหรับการสิ้นสุดสิทธิตามข้อ ๑๑ (๓) และ (๔) เมื่อเลขาธิการหรือผู้ซึ่งเลขาธิการมอบหมายมีคำสั่งให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรสิ้นสุดสิทธิ ให้การสิ้นสุดสิทธิมีผลเมื่อพ้นระยะเวลาอุทธรณ์ตามข้อ ๑๓ แล้ว หรือในกรณีที่มีการอุทธรณ์และคณะกรรมการที่คณะกรรมการแต่งตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่พิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองในการปฏิรูปที่ดินมีคำวินิจฉัยยืนยันว่าผู้อุทธรณ์สิ้นสุดสิทธิการทำประโยชน์แล้ว ให้มีผลเมื่อได้รับแจ้งมติคณะกรรมการที่คณะกรรมการแต่งตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่พิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองในการปฏิรูปที่ดิน

การสิ้นสุดสิทธิตามข้อ ๑๑ (๓) และ (๔) ให้มีผลเป็นการสิ้นสุดสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินทั้งหมดที่ได้รับมอบจาก ส.ป.ก. เว้นแต่ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) กรณีที่เกษตรกรขาดคุณสมบัติความเป็นเกษตรกรตามข้อ ๑๑ (๓) (ข) ถ้ามีคู่สมรส บุตร หรือเครือญาติ ได้รับการจัดที่ดินบางส่วนแล้ว ให้มีคำสั่งให้สันติธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินเฉพาะส่วนที่ไม่มีผู้ได้รับการจัดที่ดินดังกล่าว

(๒) กรณีที่เกษตรกรขาดคุณสมบัติเพราะมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง หรือของบุคคลในครอบครัวเดียวกันเพียงพอแก่การเลี้ยงชีพอยู่แล้วตามข้อ ๑๑ (๓) (ค) โดยมีที่ดินเกินกว่าที่คณะกรรมการกำหนดตามมาตรา ๓๐ ถ้าเนื้อที่ของที่ดินส่วนที่เกินนั้นไม่อุปสรรคต่อการจัดที่ดินให้เกษตรกรรายต่อไป ให้มีคำสั่งให้สันติธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินเฉพาะส่วนที่เกินดังกล่าว

(๓) กรณีไม่ปฏิบัติตามความในข้อ ๗ และไม่ปฏิบัติตามคำเตือนในข้อ ๘ ตามข้อ ๑๑ (๔)

(ก) ถ้าเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นจากความจำเป็นในการดำรงชีพซึ่งมิได้เกิดจากการทุจริตของเกษตรกร ให้มีคำสั่งให้สันติธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินเฉพาะส่วนที่ไม่ปฏิบัติตามความในข้อ ๗ และไม่ปฏิบัติตามคำเตือนในข้อ ๘ นั้น

(ข) ถ้าเป็นการไม่ปฏิบัติตามสัญญาที่ยืมที่ทำกับ ส.ป.ก. หรือไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีที่มีอยู่ กับสถาบันการเงิน หรือบุคคลที่ดำเนินงานร่วมกับ ส.ป.ก. ตามข้อ ๗ (๔) ให้มีคำสั่งให้สันติธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินเฉพาะส่วนที่มีมูลค่าเท่ากับจำนวนหนี้ค้างชำระตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด

(ค) กรณีไม่ปฏิบัติตามความในข้อ ๗ และไม่ปฏิบัติตามคำเตือนในข้อ ๘ ที่ไม่เข้าลักษณะตาม (ก) และ (ข) ถ้าเลขาธิการหรือผู้ซึ่งเลขาธิการมอบหมาย เห็นว่าการให้เกษตรกรรายใดสันติธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินทั้งหมดที่ได้รับมอบจาก ส.ป.ก. จะก่อให้เกิดความเดือดร้อนและเสียหายแก่การดำรงชีพของเกษตรกรเกินสมควร หากเกษตรกรรายนั้นยินยอมทำสัญญาเช่าที่ดินกับ ส.ป.ก. ให้เลขาธิการหรือผู้ซึ่งเลขาธิการมอบหมาย มีคำสั่งให้เกษตรกรรายดังกล่าวสันติธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินเฉพาะส่วนที่ไม่ได้ทำสัญญาเช่าที่ดินกับ ส.ป.ก.

หากเลขาธิการหรือผู้ซึ่งเลขาธิการมอบหมาย มีข้อสงสัยเกี่ยวกับพฤติกรรมที่จะสั่งให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรรายใดสันติสิทธิและไม่อาจวินิจฉัยได้ ก็ให้ขอความเห็นจากคณะกรรมการเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาสั่งให้สันติสิทธิต่อไป

ในกรณีที่มีการสันติสิทธิตามข้อ ๑๑ (๓) และ (๔) ปรากฏต่อเลขาธิการหรือผู้ซึ่งเลขาธิการมอบหมาย เลขาธิการหรือผู้ซึ่งเลขาธิการมอบหมายจะมีคำสั่งให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรผู้นั้นสันติสิทธิก็ได้”

ข้อ ๑๑ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นข้อ ๑๑/๒ แห่งระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน พ.ศ. ๒๕๓๕

“ข้อ ๑๑/๒ ให้ปฏิรูปที่ดินจังหวัดมีหนังสือแจ้งการสันติสิทธิพร้อมทั้งกำหนดระยะเวลาให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรพร้อมบริวารออกจากที่ดินภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือ หากบุคคลดังกล่าวไม่ยอมออกจากที่ดิน ให้ปฏิรูปที่ดินจังหวัดดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

ในกรณีไม่สามารถแจ้งตามวรรคหนึ่งได้ ให้ปิดหนังสือแจ้งนั้นไว้ ณ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน และที่เปิดเผยเห็นได้ง่ายในท้องที่ที่ดินนั้นตั้งอยู่แห่งละหนึ่งฉบับ”

ข้อ ๑๒ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๓ แห่งระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๓ หากเกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรผู้ถูกสั่งให้สิ้นสุดสิทธิตามข้อ ๑๑ เห็นว่าคำสั่งนั้นไม่เป็นธรรม ให้ยื่นอุทธรณ์ต่อสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดแห่งท้องที่ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งหรือวันที่ได้ปิดคำสั่ง โดยแสดงหลักฐานอ้างอิงประกอบ เว้นแต่เป็นกรณีที่คณะกรรมการมีมติให้สิ้นสุดสิทธิ ให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดรวบรวมหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการอุทธรณ์ส่งไปยัง ส.ป.ก. ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ เพื่อนำเสนอคณะกรรมการที่คณะกรรมการแต่งตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่พิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองในการปฏิรูปที่ดินต่อไป”

ข้อ ๑๓ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๔ แห่งระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๔ ในระหว่างการพิจารณาอุทธรณ์ ให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรที่เลขาธิการ หรือผู้ซึ่งเลขาธิการมอบหมายมีคำสั่งให้สิ้นสุดสิทธิ อาจอยู่ทำประโยชน์ในที่ดินต่อไปจนกว่าคณะกรรมการที่คณะกรรมการแต่งตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่พิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองในการปฏิรูปที่ดินมีคำวินิจฉัย

เมื่อคณะกรรมการที่คณะกรรมการแต่งตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่พิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองในการปฏิรูปที่ดินวินิจฉัยแล้วให้ ส.ป.ก. แจ้งคำวินิจฉัยไปยังสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่คณะกรรมการที่คณะกรรมการแต่งตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่พิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองในการปฏิรูปที่ดินมีคำวินิจฉัย และให้ปฏิรูปที่ดินจังหวัดมีหนังสือแจ้งคำวินิจฉัยของคณะกรรมการที่คณะกรรมการแต่งตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่พิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองในการปฏิรูปที่ดินให้ผู้อุทธรณ์ทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับความวินิจฉัยจาก ส.ป.ก. ในกรณีที่คณะกรรมการที่คณะกรรมการแต่งตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่พิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองในการปฏิรูปที่ดินวินิจฉัยยืนตามคำสั่งของเลขาธิการหรือผู้ซึ่งเลขาธิการมอบหมาย ให้แจ้งระยะเวลาให้ผู้อุทธรณ์พร้อมทั้งบริวารออกจากที่ดินตามระยะเวลาที่เลขาธิการหรือผู้ซึ่งเลขาธิการมอบหมาย ได้กำหนดไปพร้อมกับหนังสือแจ้งคำวินิจฉัยของคณะกรรมการที่คณะกรรมการแต่งตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่พิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองในการปฏิรูปที่ดินด้วย”

ข้อ ๑๔ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๕ แห่งระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ข้อ ๑๕ ให้เลขาธิการหรือผู้ซึ่งเลขาธิการมอบหมาย มีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินในรายละเอียดได้ ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ และในกรณีที่มิมีปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการตามระเบียบนี้ให้เลขาธิการหรือผู้ซึ่งเลขาธิการมอบหมาย นำเสนอคณะกรรมการที่คณะกรรมการแต่งตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่พิจารณาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองในการปฏิรูปที่ดินพิจารณาต่อไป”

ข้อ ๑๕ ในกรณีที่เกษตรกรเปลี่ยนแปลงอาชีพอยู่ในวันก่อนวันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับ ให้ดำเนินการแจ้งให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด หรือ ส.ป.ก. ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงอาชีพภายในระยะเวลาหกสิบวันนับแต่วันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับ

ถ้าเกษตรกรตามวรรคหนึ่งประสงค์จะให้คู่สมรส บุตร หรือเครือญาติเป็นผู้รับโอนหรือรับการจัดที่ดินแทนที่ดิน ให้ยื่นคำขอโอนสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อที่ดิน หรือคำขอสละสิทธิที่ดินเพื่อการจัดที่ดินแทนที่ พร้อมเอกสารหลักฐานภายในเวลาตามวรรคหนึ่ง และให้ปฏิรูปที่ดินจังหวัดพิจารณาคำขอให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้รับความขอ

หากคู่สมรส บุตร หรือเครือญาติได้รับการจัดที่ดินแล้ว ให้ถือว่าเกษตรกรตามวรรคหนึ่งสิ้นสุดสิทธิการเช่าทำประโยชน์ในที่ดินเพราะโอนสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อหรือสละสิทธิการเช่าทำประโยชน์ในที่ดินส่วนที่ได้จัด

ให้แก่บุคคลดังกล่าวนั้นตามข้อ ๑๑ (๑) หรือ (๒) แต่ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่มีสิทธิได้รับการจัดที่ดินตามคำขอ ก็ให้ดำเนินการเพื่อให้เกษตรกรที่เปลี่ยนแปลงอาชีพสันสิทธิตการเข้าทำประโยชน์เพราะขาดคุณสมบัติความเป็นเกษตรกรตามข้อ ๑๑ (๓) (ข) ข้อ ๑๑/๑ และข้อ ๑๑/๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบนี้ต่อไป

ในกรณีที่ ส.ป.ก. พบว่าเกษตรกรได้เปลี่ยนแปลงอาชีพโดยไม่แจ้งให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด หรือ ส.ป.ก. ทราบภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการเพื่อให้เกษตรกรรายดังกล่าวสันสิทธิตการเข้าทำประโยชน์เพราะขาดคุณสมบัติตามข้อ ๑๑ (๓) (ข) ข้อ ๑๑/๑ และข้อ ๑๑/๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบนี้

ข้อ ๑๖ ให้ถือว่าเกษตรกรผู้ได้รับโฉนดเพื่อการเกษตร ตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกและจัดที่ดินให้แก่เกษตรกร การโอนหรือตกทอดทางมรดกสิทธิการเข้าหรือเช่าซื้อ และการจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินเป็นเกษตรกรผู้ได้รับมอบที่ดินตามระเบียบนี้

ข้อ ๑๗ การดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน พ.ศ. ๒๕๓๕ และ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๐ ที่อยู่ระหว่างการดำเนินการในวันก่อนระเบียบนี้ใช้บังคับ ให้ดำเนินการต่อไปตามบทบัญญัติว่าด้วยการนั้น

ประกาศ ณ วันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

ร้อยเอก

(ธรรมนัส พรหมเผ่า)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ประธานกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม